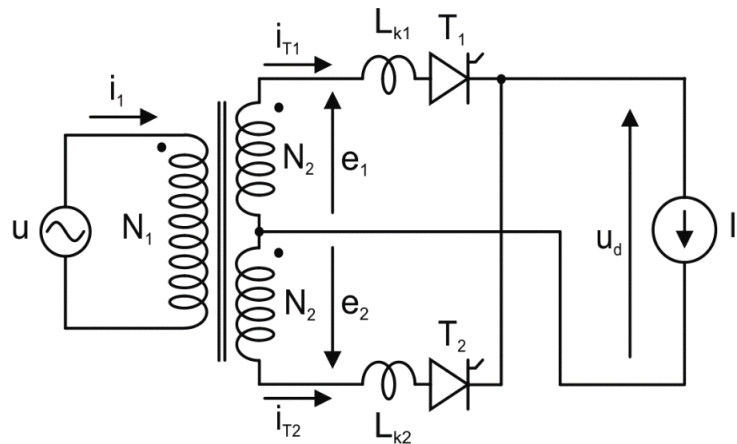
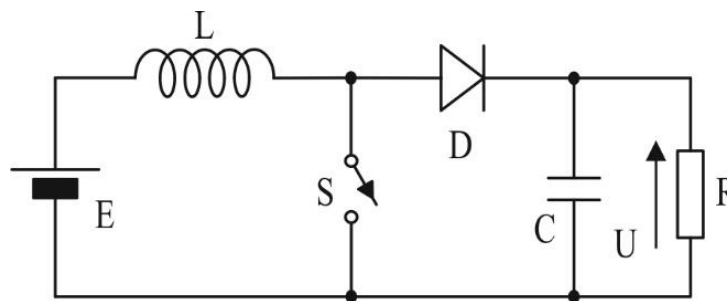

1. Двофазни једностранни исправљач је прикључен на мрежу $u = U\sqrt{2} \sin(\omega t)$ преко тронамотајног трансформатора преносног односа $N_1 : N_2 : N_2$ (Слика 1.). При комутацији је потребно уважити утицај индуктивности расипања секундарног и терцијарног намотаја, које су означене са L_{k1} и L_{k2} , респективно, при чему важи да је $L_{k2} = 1.1 \cdot L_{k1}$. Угао паљења тиристора је једнак α , док се оптерећење може представити струјним понором I_d .

- Извести израз и скицирати таласни облик напона на оптерећењу.
- Извести израз за средњу вредност напона на оптерећењу.

1. На улаз чопера подизача напона приказаног на слици доведен је напон $E = 12 \text{ V}$. Средња вредност напона на оптерећењу је $U = 40 \text{ V}$. Чопер ради са прекидачком учестаношћу $f = 50 \text{ kHz}$. Ако је индуктивност пригушнице $L = 100 \mu\text{H}$, одредити средњу вредност струје оптерећења у случају када претварач ради на граници прекидног режима. Занемарити наизменичну компоненту напона на оптерећењу.

Слика 2.

РЕШЕЊЕ ЗАДАТКА 1.

У тренутку $t = \frac{\alpha}{\omega}$ тиристор T_1 добија сигнал за укључење и почиње да комутује заједно са тиристором T_2 . Током комутације, струја оптерећења је једнака збиру струја кроз тиристоре T_1 и T_2 :

$$i_{T_1} + i_{T_2} = I_d. \quad (1.1)$$

Такође, за време комутације важи следећа једначина напонске равнотеже:

$$e_1 - L_{k1} \frac{di_{T_1}}{dt} = e_2 - L_{k2} \frac{di_{T_2}}{dt}, \quad (1.2)$$

$$e_1 - e_2 = L_{k1} \frac{di_{T_1}}{dt} - L_{k2} \frac{di_{T_2}}{dt}, \quad (1.3)$$

$$2e_1 = L_{k1} \frac{di_{T_1}}{dt} - L_{k2} \frac{di_{T_2}}{dt} = L_{k1} \frac{di_{T_1}}{dt} - L_{k2} \frac{d(I_d - i_{T_1})}{dt} = (L_{k1} + L_{k2}) \frac{di_{T_1}}{dt}. \quad (1.4)$$

Одавде се добија диференцијална једначина:

$$\frac{di_{T_1}}{dt} = \frac{2e_1}{(L_{k1} + L_{k2})}. \quad (1.5)$$

Узимајући у обзир услов $i_{T_1}(t = \frac{\alpha}{\omega}) = 0$, решење једначине (1.5) је:

$$i_{T_1}(t) = \frac{2E\sqrt{2}}{L_{k1} + L_{k2}} (\cos \alpha - \cos \omega t), \quad (1.6)$$

где је $E = \frac{N_2}{N_1} U$. Комутација траје до неког тренутка $t = \frac{\beta}{\omega}$, за који важи:

$$i_{T_1}(t = \frac{\beta}{\omega}) = I_d, \quad (1.7)$$

$$\frac{2E\sqrt{2}}{\omega(L_{k_1} + L_{k_2})} (\cos \alpha - \cos \beta) = I_d. \quad (1.8)$$

Следи:

$$\cos \beta = \cos \alpha - \frac{\omega(L_{k_1} + L_{k_2})}{2E\sqrt{2}} I_d. \quad (1.9)$$

Напон на оптерећењу током комутације биће једнак разлици напона e_1 и папона на пригушници L_{k_1} :

$$u_d(t) = e_1 - L_{k_1} \frac{di_{T_1}}{dt}. \quad (1.10)$$

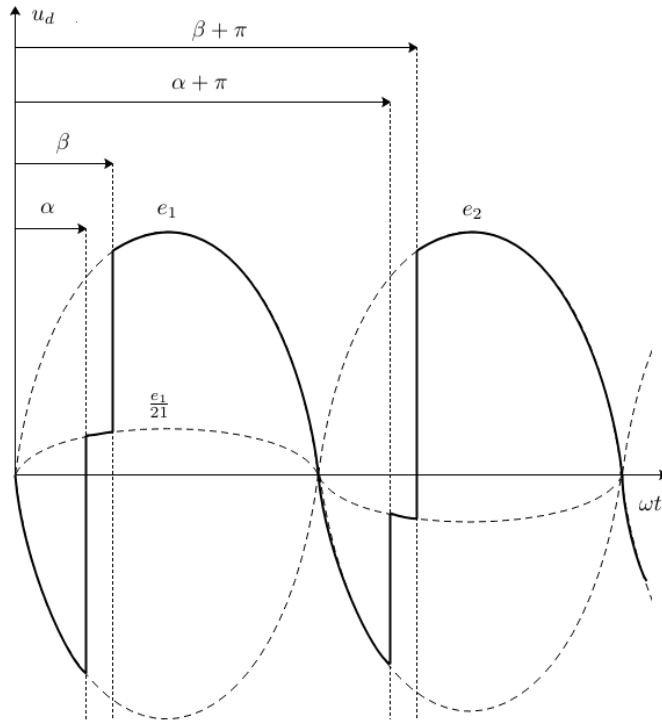
Израз за напон на пригушници се добија множењем израза (1.5) са L_{k_1} :

$$u_d(t) = e_1 - 2e_1 \frac{L_{k_1}}{L_{k_1} + L_{k_2}} = e_1 \left(1 - \frac{2L_{k_1}}{L_{k_1} + L_{k_2}}\right) = e_1 \frac{L_{k_2} - L_{k_1}}{L_{k_1} + L_{k_2}} = \frac{e_1}{21}. \quad (1.11)$$

Од тренутка $t = \frac{\beta}{\omega}$ биће укључен тиристор T_1 , а напон на оптерећењу ће бити једнак напону e_1 , до тренутка $t = \frac{\alpha + \pi}{\omega}$, када тиристор T_2 добија импулс за паљење, када почиње нова комутација. Израз за струју тиристора T_1 током ове комутације добија се решавањем диференцијалне једначине (1.5), уз услов $i_{T_1}(t = \frac{\alpha + \pi}{\omega}) = I_d$:

$$i_{T_1}(t) = I_d - \frac{2E\sqrt{2}}{\omega(L_{k_1} + L_{k_2})} (\cos \alpha + \cos \omega t). \quad (1.12)$$

Комутација се завршава када струја i_{T_1} падне на нулу, а тиристор T_2 преузме сву струју оптерећења, што ће се десити у тренутку $t = \frac{\beta + \pi}{\omega}$. Израз за напон на оптерећењу током ове комутације је идентичан изразу (1.11). Након завршетка комутације напон на оптерећењу је једнак напону e_2 .

Слика 3. Таласни облик напона на оптерећењу

Средња вредност напона на оптерећењу је једнака:

$$U_d = \frac{1}{T} \int_{\frac{\alpha}{\omega}}^{\frac{\alpha+2\pi}{\omega}} u_d(t) dt = \frac{1}{T} \left(\int_{\frac{\alpha}{\omega}}^{\frac{\beta}{\omega}} \frac{e_1}{21}(t) dt + \int_{\frac{\beta}{\omega}}^{\frac{\alpha+\pi}{\omega}} e_1(t) dt + \int_{\frac{\alpha+\pi}{\omega}}^{\frac{\beta+\pi}{\omega}} \frac{e_1}{21}(t) dt + \int_{\frac{\beta+\pi}{\omega}}^{\frac{\alpha+2\pi}{\omega}} e_2(t) dt \right) \quad (1.13)$$

$$U_d(t) = \frac{2UN_2\sqrt{2}}{\pi N_1} \cos \alpha - 2.1 \frac{\omega L_{k1} I_d}{2\pi}. \quad (1.14)$$

РЕШЕЊЕ ЗАДАТКА 2.

С обзиром на то да је у тексту задатка речено да претварач треба да ради на граници прекидног режима, струја i_L биће једнака нули непосредно пре укључења транзистора. Самим тим, након укључења транзистора, струја кроз пригушницу ће линеарно да расте од нуле, под утицајем улазног напона E :

$$i_L = \frac{E}{L}t, \quad 0 < t < DT, \quad (2.1)$$

D је *duty cycle*, а T је период рада претварача. Максимална вредност ове струје, $I_L^{\max}$, достиже се на крају интервала $0 < t < DT$ у току којег је транзистор укључен.

$$I_L^{\max} = \frac{E}{L}DT = \frac{ED}{f_s L}. \quad (2.2)$$

Једначина везе између напона на улазу претварача и средње вредности напона на излазу из претварача, када претварача ради на граници прекидног режима, може се добити на основу чињенице да је средња вредност напона на пригушници L једнака нули у устаљеном стању:

$$Et_{on} + (U - E)t_{off} = 0 \Rightarrow U = \frac{E}{1 - D}. \quad (2.3)$$

Из претходне једначине следи да претварач ради са *duty cycle*-ом:

$$D = 1 - \frac{E}{U} = 0.7. \quad (2.4)$$

Средња вредност улазне струје претварача је једнака средњој вредности струје пригушнице L . На основу закона о одржању енергије, а имајући у виду да су све компоненте идеалне, средња вредност струје пригушнице је:

$$EI_L^{\text{avg}} = UI_0 = \frac{EI_0}{1 - D} \Rightarrow I_L^{\text{avg}} = \frac{I_0}{1 - D}. \quad (2.5)$$

С обзиром на то да претварач ради на граници прекидног режима, важи следећа једначина:

$$I_L^{avg} = \frac{I_L^{max}}{2} = \frac{ED}{2f_s L}. \quad (2.6)$$

На основу (2.4) и (2.5), средња вредност струје оптерећења у случају да претварач ради на граници прекидног режима је:

$$I_0 = \frac{ED(1-D)}{2f_s L} = 252 \text{ mA}. \quad (2.7)$$